

Pan Przemysław Benz

Jaracz 30

64-610 Rogoźno Wlkp.

Dotyczy: petycji w sprawie wsparcia rogozińskiego samorządu w działaniach mających na celu poprawę czystości wód jezior i rzek, a także przeciwdziałaniu suszy.

Mając na uwadze formę petycji, zawierającej w jednym miejscu bardzo szerokie spectrum aspektów skierowanych do różnych instytucji i organów, Dyrektor Regionalnego Zarządu gospodarki Wodnej Wód Polskich przedstawia swoje stanowisko odnośnie poszczególnych tematów wymienionych zagadnień, w zakresie dotyczącym jego kompetencji.

Zła jakość wód

Jezioro Rogoźno (PLLW10251) stanowi jednolitą część wód jeziornych położoną w zlewni Małej Wełny od Dopływu z Rejowca do ujścia (PLRW600025186699). Wg obowiązującego Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz.U. z 2016, poz. 1967) jest to silnie zmieniona część wód z uwagi na stosunkowo wysoką wartość wskaźnika Ba (stopień przekształcenia strefy brzegowej jeziora) i wskaźnika Db (zmienne piętrzenie). Jest to monitorowana jednolita część wód o złym potencjale i z zagrożeniem ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych, ze wskazanymi następującymi celami środowiskowymi: dobry potencjał ekologiczny, dobry stan chemiczny oraz z przypisaną derogacją czasową osiągnięcia celów środowiskowych do roku 2027. Uzasadnieniem odstępstwa jest trudność ograniczenia lub eliminacji emisji do wód wtórnych skumulowanych zanieczyszczeń z osadów dennych (zasilanie w biogeny nawet po wyeliminowaniu presji) ograniczającej przeprowadzenie skutecznej rekultywacji jeziora.

Analiza zmienności stężeń zanieczyszczeń w jez. Rogoźno w latach 2011-2017 wskazuje na trwałe przekroczenia w zakresie obecności związków azotu i fosforu, która skutkuje obniżeniem jakości środowiska wodnego w tym niedostateczną kondycją roślinności wodnej (makrofity), przy jednoczesnym nadmiernym rozwoju fitoplanktonu, co z kolei skutkuje znacznym zmniejszeniem pożądanej klarowności toni wodnej; nadal korzystnie kształtuje się obecność tlenu rozpuszczonego w warstwie przydennej jeziora oraz stężenie substancji rozpuszczonych, choć oba te parametry silnie zbliżają się do dopuszczalnych, akceptowalnych środowiskowo poziomów (tlen rozpuszczony) lub wykazują tendencję wzrostową (substancje rozpuszczone).

Analizując ocenę stanu na cieku JCWP Mała Wełna od Dopł. Z Rejowca do ujścia (kod PLRW600025186699), na którym położone jest j. Rogoźno badania prowadzone w roku 2017 potwierdziły umiarkowany potencjał ekologiczny (3 klasa) tj. stan poniżej dobrego, czego wynikiem były przekroczenia elementów fizykochemicznych: azot ogólny, azot azotynowy, azot azotanowy, odchyn pH, twardość ogólna, przewodność, OWO i BZT5.

Przedstawione powyżej wyniki wskazują, że o stanie wód jeziora Rogoźno decydują zanieczyszczenia będące wynikiem wtórnej emisji biogenów pochodzących z osadów dennych, silnej presji komunalnej z bezpośredniej zlewni jeziora wynikającej z dopływu zanieczyszczeń komunalnych jak również silnej presji rolniczej w zlewni jednolitych części wód powierzchniowych powyżej tego jeziora.

Wobec powyższego działania określone w kontekście osiągnięcia celów środowiskowych dla w/w JCWP ukierunkowane są na ograniczanie/eliminację w/w presji i obejmują, oprócz oczywistego porządkowania gospodarki ściekowej w bezpośredniej zlewni jeziora, „działanie rekultywacyjne” ze wskazaniem gminy, jako jednostki odpowiedzialnej do „wykonania badań i opracowania programu rekultywacji jeziora”, co zawarto w aktualizacji Programu wodno-środowiskowego kraju – aPWŚK (dokument podsumowany w rozdziale 7 aPGW). Mając na uwadze wykorzystanie możliwości kompetencyjnego wsparcia RZGW WP w Poznaniu przy realizacji tego zadania przez Gminę podpisano 11 czerwca 2018 r. pomiędzy tymi organami porozumienie w sprawie współpracy przy rekultywacji jeziora Rogoźno i jeziora Budziszewskiego.

Dodatkowo, z uwagi na zidentyfikowaną presję rolniczą, w aPGW wskazano także działanie „kontrola rolniczego gospodarowania przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorstwa z częstotliwością raz w roku” (jednostka odpowiedzialna WIOŚ, gmina).

JCWP jeziora Rogoźno zaliczona jest do wód powierzchniowych przeznaczonych do celów rekreacyjnych w tym kąpieliskowych (w roku 2019 oraz 2020 funkcjonowały 2 kąpieliska na Jeziorze Rogozińskim („ul. Plażowa” oraz „Nad Jeziorem”). Wobec czego działaniem zmierzającym do osiągnięcia celów środowiskowych jest „objęcie nadzorem sanitarnym wody w kąpielisku i wykonanie oceny jakości wód” (jednostka odpowiedzialna PPIS). Wykonane badania w roku 2019 wskazywały na wodę przydatną do kąpeli w sezonie kąpielowym, w roku 2020 jedynie kąpielisko „Za Jeziorem” w badaniach z dnia 16 i 24.07.2020 r. wykazało przekroczenie bakterii *Escherichia coli* (świadczących o zanieczyszczeniu ściekami bytowymi) co skutkowało czasowym wyłączeniem kąpieliska.

RZGW w Poznaniu/PGW WP RZGW w Poznaniu celem rozpowszechnienia informacji wynikającej z obowiązującej aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry prowadziło w latach 2017-2018 projekt pn. „Działania informacyjne w zakresie wdrażania aktualizacji Programu wodno-środowiskowego kraju na obszarze regionu wodnego Warty” finansowany ze środków NFOŚiGW. Celem przedmiotowego projektu było poinformowanie zainteresowanych podmiotów o konieczności realizacji działań zmierzających do osiągnięcia lub utrzymania celów środowiskowych (dobrego stanu/potencjału jednolitych części wód), wskazanych w obowiązującej aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (aPGW).

W ramach prowadzonych prac przygotowano w wersji elektronicznej i drukowanej materiały informacyjne, stanowiące wyciąg z obowiązujących dokumentów planistycznych (aPGW, aktualizacji Programu wodno-środowiskowego kraju - aPWŚK) wraz z zobrazowaniami mapowymi położenia poszczególnych jednolitych części wód. Przedmiotowe materiały skierowane były m.in. do jednostek samorządu terytorialnego szczebla gminnego. Przedmiotowe materiały dostępne są na stronie internetowej poświęconej projektowi www.apwsk.poznan.rzgw.gov.pl (link bezpośredni: http://apwsk.poznan.rzgw.gov.pl/dokumenty-pakiety/?g=wojew%C3%B3dztwo_wielkopolskie).

Działania prowadzono wyprzedzająco względem obowiązku wskazanego w art. 328 ust. 2 ustawy z dnia 20.07.2020 r. Prawo wodne (Dz.U. z 2020, poz. 310 z późn. zm.) skierowanego do Wód Polskich, wojewodów, marszałków województw, wójtów, burmistrzów, prezydentów miast, dyrektorów urzędów morskich w zakresie przekazywania ministrowi właściwemu do spraw gospodarki wodnej sprawozdań rocznych z realizacji działań zawartych w Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza.

Prowadzone działania informacyjne stanowią przykład współpracy ze strony PGW WP RZGW w Poznaniu w działaniach zmierzających do poprawy stanu wód ze szczególnym uwzględnieniem celów środowiskowych określonych w aPGW.

Poza powyższym, w zakresie statutowej działalności PGW WP, na gruncie kompetencyjnym, odbywa się bieżąca współpraca w zakresie oceny wpływ zamierzeń inwestycyjnych na cele środowiskowe (dobry stan/dobry potencjał wód) przy:

- wydawaniu przez właściwy organ PGW WP (Dyrektor RZGW, Dyrektor Zarządu Zlewni) oceny wodnoprawnej, o której mowa w art. 425 ustawy Prawo wodne,
- wydawaniu przez właściwy organ PGW WP (Dyrektor RZGW, Dyrektor Zarządu Zlewni) pozwolenia wodnoprawnego - zgodnie z art. 396 ust. 1 pkt 1 ustawy Prawo wodne pozwolenie wodnoprawne nie może naruszać ustaleń planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza, zgłoszenie wodnoprawne,
- przy zgłoszeniu wodnoprawnym kierowanym do właściwego organu PGW WP (Kierownik Nadzoru Wodnego) - zgodnie z art. 423 ust. 5 ustawy Prawo wodne organ właściwy w sprawach zgłoszeń wodnoprawnych sprzeciw, jeżeli przedmiot zgłoszenia zagraża osiągnięciu celów środowiskowych,
- przy uzgadnianiu warunków realizacji przedsięwzięć mogących potencjalnie lub zawsze negatywnie oddziaływać na środowisko.

Biorąc pod uwagę całościowy aspekt ochrony środowiska w tym ochrony wód istotna jest również współpraca z organami sprawującymi nadzór nad formami ochrony przyrody. Przykładowo J. Rogoźno lokalizacyjnie związane jest z obszarem chronionego krajobrazu Dolina Wełny i Rynna Gołaniecko-Wągrowiecka, którego wytyczne środowiskowe (określone w Uchwale Nr IX/56/89 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Pile z dnia 31 maja 1989 r. w sprawie ustanowienia obszarów chronionego krajobrazu w województwie pilskim; zm. Rozporządzenie Nr 1/90 Wojewody Pilskiego z dnia 27 grudnia 1990 roku zmieniające uchwałę Wojewódzkiej Rady Narodowej w Pile w sprawie ustanowienia obszarów chronionego krajobrazu w województwie pilskim; zm. Rozporządzenie Nr 5/98 Wojewody Pilskiego z dnia 15 maja 1998 r. w sprawie ustanowienia obszarów chronionego krajobrazu w województwie pilskim) w zakresie ochrony wód i gospodarki wodnej wskazują: budować oczyszczalnie ścieków w pierwszej kolejności na terenach, gdzie środowisko jest najmniej zmienione i zdegradowane, dążyć do równoczesnej realizacji inwestycji wodociągowych i kanalizacyjnych wsi oraz rozwiązania gospodarki ściekowej w miejscowościach uprzednio zwodociągowanych, odbudować stare i zniszczone urządzenia piętrzące i utrzymać w sprawności wszystkie urządzenia melioracyjne, nie dopuszczać do przesuszenia terenów przez nadmierne obniżenie poziomu wód gruntowych podczas wykonywania melioracji, każdą znaczącą zmianę stosunków wodnych poprzedzać ekspertyzami naukowymi, ograniczyć chemizację i sztuczne nawożenie na zboczach stokach w sąsiedztwie wód powierzchniowych jako przyczyn zanieczyszczenia i eutrofizacji wód, chronić zabudowę biologiczną obrzeży cieków wodnych i jezior dla zwiększenia możliwości samooczyszczania się wód, sukcesywnie przeprowadzać rekultywację jezior.

Odnosząc się do Dyrektywy Rady 91/676/EWG tzw. Dyrektywy Azotanowej należy zaznaczyć, że na mocy obowiązującej obecnie ustawy z dnia 20 lipca 2017 Prawo wodne (Dz.U. z 2020 r., poz. 310, z późn. zm.), zmienił się sposób realizacji Dyrektywy Azotanowej w Polsce (art. 102-112 ustawy Prawo wodne). Zgodnie z tymi przepisami, które zaczęły obowiązywać od dnia 24.08.2017 r., w Polsce nie są już wyznaczane wody wrażliwe i obszary szczególnie narażone - OSN. W myśl art. 104 ust. 1 ustawy Prawo wodne, w celu zmniejszenia zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobiegania dalszemu zanieczyszczeniu, opracowuje się i wdraża na obszarze całego państwa program działań. Zadanie opracowania Programu działań zostało powierzone ministrowi właściwemu do spraw gospodarki wodnej, który realizuje to zadanie w uzgodnieniu z ministrem właściwym do spraw rolnictwa. Tym samym zadanie związane z opracowaniem Programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych nie leży w obszarze kompetencyjnym Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Poznaniu. W dniu 12.07.2018 r. zostało opublikowane Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 5.06.2018 r. w sprawie przyjęcia „Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganiu dalszemu zanieczyszczeniu” (Dz.U. z 2018 r., poz. 1339), które weszło w życie od dnia 27 lipca 2018 r., zastąpione Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 12.02.2020 r. w sprawie przyjęcia „Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze

źródeł rolniczych oraz zapobieganiu dalszemu zanieczyszczeniu” (Dz.U. z 2020, poz. 243). Zgodnie z art. 108 ust. 1 ustawy Prawo wodne właściwy organ Inspekcji Ochrony Środowiska dokonuje kontroli: stosowania „Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu”, o którym mowa w art. 104 ustawy, spełnienia obowiązku posiadania planu nawożenia azotem, stosowania nawozów zgodnie z planem nawożenia azotem przez podmioty prowadzące produkcję rolną oraz podmioty prowadzące działalność, o której mowa w art. 102 ust. 1 ustawy - Prawo wodne. Kontrolę tę wykonuje na podstawie przepisów ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska. Organy Wód Polskich biorą udział w procedurze uzyskiwania decyzji środowiskowych dla przedsięwzięć mogących potencjalnie lub zawsze oddziaływać na środowisko w kontekście realizacji celów środowiskowych dla jednolitych części wód. Niewątpliwie bardzo istotne miejsce w zakresie tych przedsięwzięć zajmują fermy chowu zwierząt. Należy jednak mieć na uwadze, że procedury związane z uzyskiwaniem decyzji środowiskowych obejmują oddziaływanie na środowisko samych instalacji ferm a nie dotyczą już zagospodarowania nawozów naturalnych, które podlegają pod jurysdykcję aktualnych zapisów *ustawy o nawozach i nawożeniu z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu* (Dz. U. z 2018 r. poz. 1259 z późn. zm) oraz w/w „Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganiu dalszemu zanieczyszczeniu”. Stan prawny wynikający z tych aktów dopuszcza różne formy zagospodarowania wytwarzanych nawozów naturalnych, nie tylko przez rolnicze ich wykorzystanie na terenach właściciela fermy czy w sąsiedztwie jej lokalizacji. Podlegające uzyskaniu decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach przyjmowane rozwiązania technologiczne samych instalacji budowanych obecnie przemysłowych ferm hodowlanych generalnie gwarantują wymagany przepisami poziom oddziaływania na środowisko. Przyjęcie natomiast warunków zagospodarowania nawozów na etapie uzyskiwania decyzji środowiskowej ma charakter deklaracyjny i jeżeli przyjęte warunki spełniają wymagania zapisów w/w aktów to nie mogą być kwestionowane w tym postępowaniu i tym samym nie mogą stanowić argumentu w kwestii wydania lub nie wydania pozytywnej decyzji środowiskowej. Praktyczne zastosowanie i przestrzeganie legalnych sposobów i związanych z nimi wymogów zagospodarowania nawozów kontrolowane jest przez organy IOŚ dopiero na etapie eksploatacji fermy hodowlanej. Niemniej Dyrektor RZGW WP w Poznaniu przy uzgadnianiu warunków realizacji dużych ferm hodowlanych informuje organ prowadzący postępowanie (wójta/burmistrza/prezydenta) w uzasadnieniu do wydawanego postanowienia o potencjalnym zagrożeniu dla środowiska wynikającym z wielkości produkowanego nawozu i konieczności jego zagospodarowania.

Jak wynika z powyższego przy obecnym stanie prawnym ograniczenie np. w zlewni jeziora Rogoźno lokalizacji dużych przemysłowych ferm hodowlanych jest praktycznie możliwe tylko na podstawie stosownych ograniczeń zawartych w miejscowym planie zagospodarowania terenu.

Susza i niski stan wód w rzekach i gruncie.

W kontekście tematu suszy i niskiego stanu wód w rzekach i gruncie szczegółowe dane i analizy można znaleźć na stronie Państwowego Instytutu Geologicznego Państwowego Instytutu Badawczego. Od kilku lat obserwowana jest tendencja spadkowa rzędnej zwierciadła wód podziemnych. Zgodnie z Komunikatem o bieżącej sytuacji hydrogeologicznej w okresie od 01.08.2020 do 31.08.2020 r.: *W sierpniu 2020 r. niższe położenie zwierciadła wód podziemnych, w odniesieniu do stanu z poprzedniego miesiąca, odnotowano w przypadku około 89% analizowanych punktów obserwacyjnych. Miesiąc wcześniej punkty takie stanowiły ponad 35% wszystkich analizowanych punktów ujmujących pierwszy poziom wodonośny. W sierpniu br. na części obszaru kraju utrzymywał się stan zagrożenia hydrogeologicznego związany z położeniem zwierciadła wód podziemnych poniżej stanu niskiego*

ostrzegawczego (SNO). Nizówkę hydrogeologiczną w czasie ostatniego miesiąca stwierdzono w 41 punktach obserwacyjnych, co stanowi około 26% wszystkich analizowanych punktów (w lipcu br. punkty takie stanowiły ponad 17% analizowanych punktów obserwacyjnych). W omawianym miesiącu zjawiskiem nizówki hydrogeologicznej w największym stopniu dotknięte były obszary m.in. województw wielkopolskiego, lubuskiego.

Jak wynika z powyższego problem suszy w istotny i udokumentowany sposób dotyka również terenów okolic Rogoźna. Zjawisko suszy jest zjawiskiem naturalnym, nie można go powstrzymać, ale oczywiście można próbować je ograniczać i przeciwdziałać skutkom suszy. Obecnie opracowywany jest przez Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej Wód Polskich projekt planu przeciwdziałania skutkom suszy w dorzeczu Odry.

Projekt PPSS w katalogu działań zawiera m.in. działania wspierające retencję w zakresie:

1. Zwiększania ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych obejmujące wdrożenie zarówno metod technicznych jak i nietechnicznych spowalniających odpływ wody z terenów rolniczych, polegających na:
  - a. zwiększaniu mikroretencji, polegającej np. na odtwarzaniu i ochronie oczek wodnych, budowie małych stawów i zbiorników, których zadaniem będzie retencjonowanie wody na gruntach rolnych.
  - b. spowolnieniu lub zatrzymaniu na obszarach użytkowanych rolniczo spływu wód powierzchniowych z małych zlewni przez odpowiednie zabiegi agrotechniczne (zwiększanie retencji wody glebowej), poprawiające strukturę gleby i zmniejszające jej parowanie, a także ograniczające erozję wodną przez. stosowanie bezorkowych systemów uprawy, utrzymanie całorocznej pokrywy roślinnej, trwałych zadarnień lub zalesień terenów o dużym nachyleniu, a na stokach mniej nachylonych prowadzenie zabiegów uprawnych w kierunku poprzecznym do nachylenia stoku;
  - c. wzmacnianiu usług ekosystemowych obszarów wiejskich, głównie poprzez: tworzenie zadrzewień śródpolnych; zachowanie oraz odtworzenie śródpolnych oczek wodnych i mokradł; utrzymywanie lub odtwarzanie zadarnionych skarp oraz pasów ochronnych o charakterze zakrzewień lub zadrzewień śródpolnych w celu ochrony i wzmacniania retencji wodnej gleb, zmniejszanie potencjalnych skutków niszczącej siły wiatru, parowania wody z gleby oraz spowalnianie przesuszania pól).
  - d. przywracaniu łączności funkcjonalnej koryta i doliny rzecznej umożliwiającej gromadzenie wody w glebie oraz na użytkach wzdłuż cieków.
2. Retencji i zagospodarowaniu wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych - Działanie to polega na zintegrowanym zarządzaniu wodami opadowymi (deszczowymi i roztopowymi) w oparciu o techniki zagospodarowania opadu w miejscu jego wystąpienia. Celem jest zatrzymywanie wód opadowych w miejscu ich powstania oraz wykorzystanie ich w okresach suszy atmosferycznej, a także obniżenie podatności terenów zurbanizowanych na zjawisko suszy. Działanie to obejmuje analizy możliwości zagospodarowania wód opadowych na terenach miejskich, możliwość zwiększenia udziału powierzchni przepuszczalnych na terenach zurbanizowanych, rozwój tzw. zielonej i błękitnej infrastruktury i uwzględnienie odpowiednich zapisów lub zmian w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Działanie to dotyczy także realizacji zadań inwestycyjnych związanych ze zwiększeniem retencji wód opadowych w przestrzeni miejskiej.

Ponadto projekt PPSS zawiera także działania z zakresu edukacji:

1. Opracowanie i wdrażanie programu edukacyjnego o przyczynach występowania suszy, sposobach jej identyfikowania, obszarach gospodarczych, społecznych i środowiskowych wrażliwych na suszę oraz przeciwdziałaniu jej skutkom - Budowanie świadomości społeczeństwa

w temacie zjawiska suszy jest istotnym działaniem z punktu widzenia efektywności realizacji pozostałych działań w zakresie przeciwdziałania skutkom suszy. Działanie to obejmuje programy edukacyjne i kampanie edukacyjne skierowane do różnych grup społecznych, w podziale na wiek, miejsce zamieszkania oraz różne potrzeby użytkowników wód. W ramach programu edukacyjnego należy opracować szereg zadań i aktywności skierowanych do różnych grup społecznych, uwzględniając najbardziej adekwatne kanały komunikacji.

2. Edukacja i kreowanie świadomości rolników w zakresie zwiększania retencji na gruntach rolnych, zwiększania materii organicznej w glebie oraz upowszechniania upraw mniej wrażliwych na suszę. Propagowanie ubezpieczeń rolnych - Działanie polega na zwiększeniu poziomu wiedzy i świadomości doradców rolniczych i rolników w zakresie retencji na gruntach rolnych oraz propagowanie działań na rzecz upowszechniania upraw odpornych na wywołane przez suszę niedobory wody glebowej, zabiegów agrotechnicznych wpływających na zwiększenie zawartości próchnicy w glebie i poprawy retencji wody w glebie oraz ubezpieczania upraw i zwierząt. Formy realizacji działania obejmują zarówno szkolenia, warsztaty, demonstracje, jak i doradztwo w zakresie technik i rozwiązań służących zwiększaniu retencji oraz dopasowania upraw do warunków glebowych i klimatycznych, w tym upraw odpornych na deficyty wody glebowej i suszę, a także wprowadzania skutecznych mechanizmów zarządzania ryzykiem suszy w produkcji rolnej i rybackiej. Wszystkie formy realizacji działania wymagają realizacji z uwzględnieniem szerszego kontekstu przeciwdziałania skutkom suszy tj. edukacji na temat suszy (aspekty zagrożenia suszą rolniczą oraz ryzyka wystąpienia jej skutków), niedoborów wody i aspektów gospodarki wodnej dotyczących suszy.
3. Opracowanie zbioru dobrych praktyk służących racjonalizacji zużycia wody w rolnictwie - W opracowanych dobrych praktykach powinny znaleźć się wskazania w zakresie:
  - a. oszczędnego gospodarowania wodą w gospodarstwach rolnych i na gruntach rolnych;
  - b. stosowania sprawniejszych i instalacji nawadniających i systemów przesyłu wody wykorzystywanej do nawodnień; (osobny podpunkt)
  - c. rozwiązań związanych z gromadzeniem i wykorzystaniem wód opadowych; możliwych rozwiązań związanych z ponownym wykorzystaniem wody (water reuse) w rolnictwie;
  - d. efektywnego zarządzania zapotrzebowaniem na wodę na poziomie gospodarstw rolnych i rybackich;
  - e. planowania nawodnień, w tym określenia harmonogramu rozpoczęcia koniecznych nawodnień;
  - f. określenia zasad dla stworzenia sprawnego i wiarygodnego systemu monitoringu bieżących potrzeb nawodnień i poboru wód;
  - g. zabiegów agrotechnicznych wpływających na zwiększenie zawartości próchnicy w glebie i poprawę retencji wody w glebie oraz ograniczania parowania w procesie uprawy;
  - h. dostosowania rodzaju upraw do warunków przyrodniczych (glebowych, wodnych i klimatycznych), w tym stosowania odmian odpornych na niedobory wody glebowej i suszę;
  - i. działań zwiększających retencję wód na gruntach rolnych, poprzez ograniczenie spływu powierzchniowego, zatrzymywanie i wykorzystanie wód opadowych i roztopowych np. tworzenie nasadzeń śródpolnych;
  - j. tworzenia usług ekosystemowych na obszarach wiejskich. dostosowania produkcji rolnej do niekorzystnych skutków zmian klimatycznych, w tym niedoborów wody, oraz działań adaptacyjnych w tym zakresie.

Opracowywany plan przeciwdziałania skutkom suszy w dorzeczu Odry ma zadanie wytyczyć systemowe kierunki zróżnicowanych regionalnie działań jak również wskazać organy kompetencyjnie upoważnione do ich realizacji.

Nieskuteczna rekultywacja jeziora Rogoźno i Jeziora Budziszewskiego.

W świetle zapisów Krajowego Programu Renaturyzacji Wód Powierzchniowych, PGW WP KZGW, Warszawa 2020, jezioro Rogoźno nie stanowi obszaru priorytetowego w zakresie działań renaturyzacyjnych, które będą realizowane w pierwszej kolejności po ich potwierdzeniu w II aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry. Jezioro charakteryzują utrwalone zmiany hydromorfologiczne, co w przypadku ich niekontrolowanego odwrócenia może mieć niewskazany wpływ na funkcjonowanie istniejących obecnie ekosystemów. Podobnie Mała Wełna od Dopływu z Rejowca do ujścia nie została zakwalifikowana do tego typu obszarów.

Działanie rekultywacyjne dla jeziora Rogoźno obejmujące „wykonanie badań i opracowanie programu rekultywacji jeziora” ze wskazaniem gminy, jako jednostki odpowiedzialnej zawarto w aktualizacji Programu wodno-środowiskowego kraju – aPWŚK (dokument podsumowany w rozdziale 7 aPGW).

Jezioro Rogoźno (PLLW10251) stanowi jednolitą część wód jeziornych położoną w zlewni Małej Wełny od Dopływu z Rejowca do ujścia (PLRW600025186699). Wg obowiązującego Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz.U. z 2016, poz. 1967) jest to silnie zmieniona część wód z zagrożeniem ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych, ze wskazanymi następującymi celami środowiskowymi: dobry potencjał ekologiczny, dobry stan chemiczny oraz z przypisaną derogacją czasową osiągnięcia celów środowiskowych do roku 2027. Jak wspomniano powyżej uzasadnieniem odstępstwa jest trudność ograniczenia lub eliminacji emisji do wód wtórnych skumulowanych zanieczyszczeń z osadów dennych, powodujących intensywne wewnętrzne zasilania jeziora w substancje biogenne nawet po całkowitym wyeliminowaniu presji (zewnętrznych dopływów zanieczyszczeń) a także ograniczających przeprowadzenie skutecznej rekultywacji jeziora. Z uwagi na te okoliczności, osiągnięcie efektów uzyskania dobrego stanu jeziora wymagać będzie wieloetapowego procesu rekultywacji przeprowadzonego w wieloletnim okresie.

Realizowana przez Gminę rekultywacja jeziora Rogoźno realizowana jest od 2018 w następstwie opracowania i przyjęcie programu rekultywacji. Program ten obejmuje wprowadzanie do wody koagulantów z tlenem, czyli takich substancji, które wpływają na dezaktywowanie głównych pierwiastków szkodzących, hamujących rozwój roślinności, czyli azot i fosfor. Działanie to ma poprawić stan wody w okresie stopniowego nagrzewania się osadów dennych i zwiększonej ich aktywności chemicznej i wpłynąć na utrzymanie niskiego poziomu fosforu i zwiększonego poziomu tlenu w warstwie przydennej poprawiając warunki do rozwoju życia roślin. Zgodnie z założeniami Gminy jako organu prowadzącego rekultywację jeziora, ale także z przewidywaniami autorów w/w aktualizacji Planu Gospodarowania Wodami rozpoczęty proces rekultywacji to działanie wieloletnie.

Każdy zabieg rekultywacji jezior, bez względu jakim sposobem przeprowadzany, jest zawsze zabiegiem uzależnionym co do przebiegu i efektów od indywidualnych, często zmiennych uwarunkowań i może nie przynosić pełnych oczekiwanych efektów. Mając jednak na uwadze zidentyfikowane powyższe okoliczności decydujące o stanie jeziora Rogoźno, ale przede wszystkim bardzo krótki czas od zakończenia zrealizowanych w ramach rekultywacji działań należy być bardzo ostrożnym w formułowaniu wniosków co do ich skuteczności i osiągniętych efektów.

Niewątpliwie słuszną jest teza, że podstawą skuteczności zabiegów rekultywacyjnych jeziora jest jego odcięcie lub ograniczenie dopływu zanieczyszczeń. Realizacja zmierzających do tego celu działań jest jednym z towarzyszących kierunków przyjętego przez Gminę programu rekultywacji jeziora. Takie działania z pewnością są prowadzone przez władze Gminy i powinny mieć absolutny priorytet jako działania o najwyższej wiarygodności i skuteczności. Należy jednak mieć na uwadze, że ograniczenie dopływu zanieczyszczeń dotyczy nie tylko odcięcia bezpośredniego zewnętrznego dopływu zanieczyszczeń, które można osiągnąć poprzez poprawę sprawności oczyszczania lub eliminacji dopływu ścieków/zanieczyszczonych wód opadowych odprowadzanych do jeziora na podstawie legalnych uprawnień oraz wyeliminowanie nielegalnych zrzutów nieoczyszczonych ścieków zrzucanych

bezpośrednio do jeziora lub do kanalizacji deszczowej. Odcięciem takim należy również objąć bardzo istotne, a może nawet decydujące w przypadku jeziora Rogoźno, źródło biogenów jakim są osady denne. Temu ma służyć także zastosowana metoda rekultywacji poprzez inaktywację koagulantu, który nie tylko strąca fosfor z toni wodnej, ale stabilizuje powierzchniowo osady ograniczając wydzielanie biogenów z osadów. Niewątpliwie osiągnięta w ten sposób powierzchniowa stabilizacja osadów jest bardzo wrażliwa na intensywne ruchy wody, które mogą zniweczyć osiągnięty efekt.

Z UP. DYREKTORA

Grażyna Husak-Górna
ZASTĘPCA DYREKTORA

Otrzymuje:

1. Adresat,
2. RZŚ aa.